

Науково-дослідна робота як форма комунікації навчального закладу зі стейкхолдерами

Ольга Іванова

Університет завжди поєднував освітню та наукову діяльність, акцентуючи увагу на тому, що саме наукова діяльність є поштовхом до розвитку освіти, впровадженням інноваційних процесів. Наука в освітньому процесі виконує одразу декілька задач: формування критичного мислення, підготовка до професійної діяльності, інтеграція сучасних знань.

Форми інтеграції науки та освіти у різних країнах, а частково й в окремих університетах, мають особливості, але ключові характеристики залишаються спільні [1]. В останні роки стає очевидним той факт, що науково-дослідна робота — це зовнішній інструмент комунікації, який впливає та формує потенціал університету з урахуванням потреб зовнішніх стейкхолдерів, створюючи умови для взаємовигідного співробітництва. Це безпосередньо сприяє підвищенню якості освіти, виходу на сучасні вектори її розвитку. Наукова комунікація є особливим чином впорядкованою системою соціальних взаємодій, спрямованих на пошук, накопичення та розповсюдження наукових знань про навколишню дійсність, яка може інформувати за допомогою різних каналів, засобів, форм та інститутів комунікації. Наукова комунікація — це обмін науковою інформацією (ідеями, знаннями, повідомленнями) між ученими та фахівцями, а також майстерність репрезентації наукових знань для широкої аудиторії [2].

Наукові контакти відіграють ключову роль у побудові взаємодії між університетами та стейкхолдерами. Вони створюють платформу для обміну методами, досвідом

та ресурсами, які дозволяють вирішувати складні задачі, розширювати та укріпляти наукові підходи університеті. Стан наукової комунікації визначає життєздатність наукової спільноти, ефективність професійного спілкування її учасників.

Є багато підходів до класифікації наукової комунікації [3], її поділяють на пряму (безпосереднє спілкування фахівців, зайнятих у науково-дослідницькому процесі); опосередковану (комунікація між ученими через їхні наукові публікації); вертикальну (між науковим керівником і дисертантом); горизонтальну (пов'язує здобувача з представниками наукової школи) та ін. Однак найпоширенішим є поділ наукових комунікацій на формальні і неформальні, документні та не документні, між якими встановлено тісний взаємозв'язок. Характеризуючи кожний з цих видів, можна зрозуміти багатогранність цього процесу та практичну реалізацію та максимальну корисність від такого процесу.

Формальна наукова комунікація представляє собою обмін науковою інформацією через спеціально створені структури для генерування, оброблення і поширення наукового знання. Це видавництва, редакції газет і журналів, науково-дослідні установи, заклади вищої освіти, радіо, телебачення, бібліотеки, інформаційні центри, музеї, архіви тощо. Формальну комунікацію часто розглядають як опублікування статті в журналі або наукової монографії і посилання. Пряме цитування одного автора іншим свідчить про створення формального каналу комунікації між ними

від цитованого автора до того, хто цитує. Якщо два дослідники цитують третього, то створюється формальна комунікація між першим і третім автором шляхом цитування. Ефективність формальної наукової комунікації визначається кількістю та якістю опублікованих наукових результатів.

В свою чергу неформальна наукова комунікація — це комунікація, що встановлюється між науковцями шляхом особистих контактів, зустрічей, бесід, телефонних розмов, листування тощо. Позитивним аспектом такої комунікації є економія часу, забезпечення глибшого взаєморозуміння. Ефективність її визначається через самозвіти, опитування, спостереження. Окремі неформальні обміни науковою інформацією стають очевидними, коли науковці у співавторстві публікують результати свого дослідження.

Документна наукова комунікація опосередкована науковим документом, побудована на обміні документованою інформацією (ідеями, повідомленнями, знаннями), а недокументна (усна) наукова комунікація — передача наукової інформації в незакріпленій на матеріальному носіїв формі. Її інтеграція завжди очевидна. Саме така взаємодія будує роботу наукових шкіл та наукових напрямків, дозволяє вести цікавий діалог наукових позицій серед різних університетів та закладів освіти, наукових установ, об'єднань та організацій. Взаємодія між університетами та викладачами в рамках наукової роботи виходить на новий вектор ефективності.

Політичні, економічні та соціальні процеси, що супроводжують повномасштабну агресію РФ проти України, за час, що

минув з її початку, суттєво впливають і на науково-дослідну складову діяльності. По-перше, скорочуються обсяги досліджень та кількість учасників різних форм наукової роботи. По-друге, змінюється тематика публікацій, конференцій тощо. Починає домінувати воєнна проблематика. По-третє, не дуже спрацьовують поки що сподівання на те, що через події активізуються зовнішні дослідницькі контакти викладачів та вчених. Ця сентенція досить чітко ілюструється результатами науково-дослідної діяльності. Але зараз історія доводить, що формуються нові можливості. Це взаємодія з зовнішніми партнерами, комунікація завдяки переміщенню та активізації проектної, грантової роботи.

В умовах скорочення викладацького складу, хронічного стресу, умовах невизначеності підтримка та комунікація, особливо у творчій науковій діяльності, — це визначальний фактор, який сприятиме підвищенню результативності науково-дослідної роботи.

Література

1. Іванова О. А. Комплексний підхід до організації науково-дослідної роботи в навчальному закладі неперервної освіти // Новий Колегіум. 2021. №2. С. 31–37.
2. Михайлева Е. Г. Особенности научно-исследовательской работы в условиях непрерывного образования (25-летний кейс Народной украинской академии) // Вчені зап. Харків. гуманітар. ун-ту «Нар. укр. акад.». 2016. Т. 22. С. 55–70.
3. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі. Центр навч. літ., 2013. 116 с.

10.02.2025

Відомості про автора:

Іванова Ольга Анатоліївна — кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-дослідної роботи; Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»; Харків, Україна; email: olgaiva.nua@gmail.com; ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4948-4961>.